

bencés *Vajda Sámuel* és *Koptik Odó* apáturak munkái képviselik.

Nemcsak nyomtatott műveket, hanem kéziratokat is szeretnénk a közönség elé tárni. Így első királyunk tiszteletére az *Esztergomi Miskönyv* mellett (Velence, 1513) a nálunk őrzött, 18. századi *Döri énekeskönyv* Szent István-ábrázolása is szerepel.

A kiállítás fő ékességeként ebben az évben látható lesz a 17-18. század fordulóján élt pannonhalmi bencés atya, *Lancsics Bonifác* kézíratos hagyatékából egy itt készült, *különleges Szent Benedek-ábrázolás* (rajz, előtérben a Szent alakjával, háttér-

ben élete csodás eseményeivel), illetve a *Boldogasszony Anyánk...* kezdetű ének első ismert kézíratos példánya, *Szoszna Demeter* 18. század eleji énekeskönyvéből. (Szerzője a fent említett Lancsics Bonifác.)

Bízunk benne, hogy a muzeális könyvtártermet meglátogató vendégeink örömeiket lelik az elébük tárt könyvkincsek szemlélésében, korukon és szépségükön keresztül is megérezve kultúrtörténeti értékük nagyságát.

Hegedüs Éva
Főapátsági Könyvtár
Pannonhalmi

Műhelymunkák a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtárban

Könyvtárunk történelméből és jellegéből adódóan gazdag muzeális anyagot őriz, melynek nagy részét elődeink többé-kevésbé számba vették és leírták, de részben az anyag bővülése, részben pedig a korszerű könyvtárosi munka kívánalmainak és lehetőségeinek fejlődése miatt szükséges, hogy **újragondoljuk e gyűjteményrészekkel kapcsolatos feladatainkat.**

Ennek kapcsán **Bitai Judit és Hegedüs Éva munkájának köszönhetően** két területen is műhelymunka indult el:

1. Kódexeink és a teljes fragmentum-gyűjteményünk számbavétele, feltárása, töredék-katalógus készítése

2013 elején a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár felvette a kapcsolatot az MTA-OSZK **Fragmenta Codicum** Kutatócsoportjával **kódexeink** szakszerű és részletes leírása, valamint egy esetleges kötetkatalógus összeállítása ügyében.

E munka kapcsán felmerült az ötlet, hogy gazdag, de némileg rendezetlen, és csak többé-kevésbé feltárt **töredékgyűjteményünkkel** is érdemes lenne valamit kezdeni.

A kutatócsoport vezetője, **Madas Edit és munkatársa Sarbak Gábor** a tavasz folyamán személyesen **látogattak** az Apátságba, hogy felmérjék a feldolgozandó anyagot.

E felmérés **előkészítéseként számba vettük** a kódexeken túl a külön töredékgyűjteményben található anyagot; továbbá a Jesuitica gyűjteményt is könyvről könyvre átnéztük és dokumentáltuk a resztaurálás során lefejtett és a könyv mellett

elhelyezett, valamint a dokumentumon található töredékeket.

Összegyűjtöttük azt is, hogy mely **szakirodalom** foglalkozott eddig tudományos igényességgel a töredékgyűjtemény egyes darabjaival.

A számbavétel során megállapítottuk, hogy a gyűjteményt **két nagy csoportra** lehet osztani: pergamen/ritkábban papír **kódextöredékekre** és papír **nyomtatványtöredékekre**. Ezek mindegyikének feldolgozása kicsit más-más tudományos módszertant igényel.

A látogatás és a további együttműködés gyümölcsözőnek bizonyult: a **tavaszyár folyamán tisztáztuk a feldolgozás szempontjait és lépéseit**. A kódexeket egy későbbi időpontban alaposabb vizsgálat alá vetik majd. A töredékgyűjteménnyel kapcsolatban abban állapodtunk meg, hogy a kutatócsoport által adott szempontok szerint először a kézirásos pergamentöredékeket vizsgáljuk, azok közül is elsőként azt a csoportot, melyről rendelkezésünkre áll egy, az elődeink által készített rövid leírásokat tartalmazó lista.

2. A könyvtárban őrzött antikvák számbavétele és feltárása

2013 januárjában Bitai Judit és Hegedüs Éva elkezdtek a 16. századi könyvek, az antikvák számbavételét és feltárását.

A munka lépései: 1. Számbavétel: A kézzel írt helyrajzi katalóguslapokról a megjelenés éve szerint **kiválogatják** a 16. századi tételeket. **Táblázatba** írják (excel – Google drive) a dokumentumok azonosításhoz szükséges legfontosabb adatokat: jelzet, szerző, cím, kiadás helye, ideje, egyéb megjegyzések. Ez – bár nem fő célja – már lehetővé tesz egy **egyszerű keresési módot**: az egyes adattípusokat szám-

A feldolgozás egyelőre egyszerű szövegszerkesztővel készül, word dokumentumban. (A tervek szerint **idővel lesz** majd egy **speciális számítógépes adatbázis is**, melybe ezeket a szöveges adatokat be tudjuk illeszteni, és így azok könnyebben kezelhetőek lesznek.) A munka nagyobb, nehezebb része a töredékek azonosítása és részletes leírása, melyet rögtön el tudunk kezdeni. A **leírás szempontjai** részletesen érintik mind a töredék fizikai jellemzőit, mind a minél pontosabb tartalmi meghatározást.

Az ősz folyamán Bitai Judit és Hegedüs Éva tett látogatást az Országos Széchényi Könyvtárban, a Fragmenta Codicum kutatócsoport munkatársainál. A már elkészült leírásokat átbeszélve finomítottuk tudásunkat, valamint újabb szempontok is előtérbe kerültek a feldolgozással kapcsolatban. Támogatást kaptunk abban is, milyen szakirodalom a legalkalmasabb segítség munkánkhoz – majdnem mind megtalálható volt a Könyvtárunkban. Ezen útmutatás alapján otthon folytattuk a feldolgozó munkát, valamint össze- gyűjtöttük a rendelkezésre álló szakirodalmat.

sorrendbe, illetve abc rendbe tudjuk rendezni. A táblázat fő rendezési elve a jelzet lesz. **2. Részletes feldolgozás:** ez a munkafolyamat a dokumentumok egyenkénti **kézbe vételével** történik. A „szokásos” könyvtári adatokon (szerző, cím, stb.) túl feltüntetik az **egyedi jellemzőket** is, mely a muzeális dokumentumok feldolgozásánál elengedhetetlen.

A munkáról **beszámoló jelent meg a Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményei évkönyvében**: Bitai Judit-Hegedüs Éva: A muzeális állomány feltárása a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtárban. In:

Collectanea Sancti Martini: A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője 1./szerk. Dénesi Tamás, Dejsics Konrád, Pannonhalma, 2013., p. 353-362.

3. A MTA Zenetudományi Intézetében működő 20-21. Századi Magyar Zenei Archivum és Kutatócsoport és a Pannonhalmi Főapátság együttműködése

Az MTA Zenetudományi Intézetben működő 20-21. Századi Magyar Zenei Archivum és Kutatócsoport együttműködési megállapodást írt alá a Pannonhalmi Főapátsággal, amelynek részeként az Archivum közreműködik **Kalmár László (1931–1995) zeneszerző hagyatékának feldolgozásában és digitalizálásában.**

A Pannonhalmi Főapátság gyűjteményei között jelentős helyet foglal el a **Musicotheca**. Itt őrizzük többek között Kalmár László zeneszerző hagyatékát is, melynek örököse a Pannonhalmi Főapátság.

2013. július 15-én **megállapodás** született a Pannonhalmi Főapátság (Főapátsági Könyvtár) és az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont között Kalmár László (1931-1995) zeneszerző hagyatékának feldolgozásáról. A feldolgozás részeként az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézet 20-21. Századi Magyar Zenei Archivuma és **Kutatócsoportja** – vezető **Dalos Anna** – **saját költségvetésének terhére** 2013. július 15. és 26. között megbízásos szerződéssel **két kutatót (Bíró Viola és Wutzl Eszter Emília) biztosított** a Főapátsági Könyvtár számára a Kalmár László-hagyaték rendezése, listázása, szkennelése, illetve a kéziratok adatainak adatbázisba történő feltöltésére.

A **Főapátsági Könyvtár** ellenszolgáltatásként, külön költségek nélkül **felaján-**

tója 1./szerk. Dénesi Tamás, Dejsics Konrád, Pannonhalma, 2013., p. 353-362.

lotta a vízzellel ellátott, szkennelt dokumentumok digitális másolatát az MTA BTK ZTI 20-21. századi Magyar Zenei Archivuma és Kutatócsoportja számára, és engedélyezte, hogy ezek adatait az MTA BTK ZTI 20-21. századi Magyar Zenei Archivuma és Kutatócsoportja Gyűjteményi Adatbázisába feltöltse, és az Archivum honlapján – a kutatás elősegítése érdekében – a nagy nyilvánosság elé tárják. A digitális változatot 2013. augusztus végén adta át az Intézetnek.

A digitalizált dokumentumok átadását követően a művekkel kapcsolatos **szerzői jogok a Pannonhalmi Főapátság tulajdonában maradnak.** Az MTA BTK ZTI 20-21. századi Magyar Zenei Archivuma és Kutatócsoportja a digitalizált verziókat kizárólag kutatási célokra használja fel, minden egyéb felhasználásra a Pannonhalmi Főapátság jogosult. A digitalizált változatokból való tudományos közlés a Pannonhalmi Főapátság – Főapátsági Könyvtár engedélyéhez kötött.

A projektet a Zenetudományi Intézet részéről **Dalos Anna**, az MTA BTK ZTI 20-21. századi Magyar Zenei Archivum és Kutatócsoport vezetője, a Főapátsági Könyvtár részéről **Ásványi Ilona és Nagy Balázs** vezette.

Ásványi Ilona, Bitai Judit,
Hegedűs Éva
Főapátsági Könyvtár
Pannonhalma

